

ingediend op **1572** (2022-2023) – Nr. 1
8 februari 2022 (2022-2023)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Gwenny De Vroe, Willem-Frederik Schiltz, Emmily Talpe,
Stephanie D'Hose, Steven Coenegrachts en Els Ampe

over het invoeren van een singlereflex
en het creëren van een beleidsneutraal kader
voor kinderloze alleenstaanden

1. Inleiding

Een op de drie Vlaamse huishoudens bestaat uit één persoon

Uit enquêtes blijkt dat singles op arbeidsactieve leeftijd doorgaans méér en langer (over)werken, meer flexibel inzetbaar zijn én aanzienlijk meer belastingen betalen. Als klap op de vuurpijl verrichten singles ook meer vrijwilligerswerk. Daarmee dragen ze meer dan proportioneel bij om de algemene welvaart te verzekeren, maar ze bepalen niet de regelgeving in de fiscaliteit, de parafiscaliteit of het sociaal beleid.

Toch kan het beleid niet blind blijven voor de specifieke noden, vragen én gelijke behandeling van singles.

Op 1 januari 2019 telde België 4.948.398 particuliere huishoudens, waarvan er 1.718.738 alleenwonenden en 489.175 alleenstaande ouders waren (respectievelijk 35 procent en 10 procent), samen dus goed voor 2.207.913 huishoudens (45 procent). In 1999 waren 1.663.925 huishoudens alleenwonenden en alleenstaande ouders (39 procent). In 20 jaar tijd zijn er dus meer dan een half miljoen 543.988 alleenwonenden en alleenstaande ouders bijgekomen. In het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest komen alleenwonenden en alleenstaande ouders het meest voor, met 58 procent van de 551.243 particuliere huishoudens op 1 januari 2019. Het Vlaamse Gewest telt 2.815.769 particuliere huishoudens, waarvan 32 procent alleenwonenden en 8 procent alleenstaande ouders. In het Waalse Gewest zijn er 1.581.386 particuliere huishoudens, waarvan 36 procent alleenwonenden en 12 procent alleenstaande ouders.¹ Er moet opgemerkt worden bij de cijfers dat het aandeel van alleenstaande ouders en alleenwonenden niet betekent dat hetzelfde percentage in de volledige bevolking alleenstaande ouders of alleenwonende is. Op individueel niveau gaat het voor alleenwonenden om ongeveer 15 procent van de bevolking, voor eenoudergezinnen is dat ongeveer 10 procent. Dat komt doordat een gezin gemiddeld uit iets meer dan twee personen bestaat.

Voor het percentage alleenwonenden scoorde het Vlaamse Gewest (32 procent) in 2019 op ongeveer hetzelfde niveau als de groep van EU-landen met een laag aandeel alleenwonenden. In het Waalse Gewest (36 procent) lag dat aandeel hoger, op hetzelfde niveau als het EU-gemiddelde. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest (46 procent) daarentegen behoorde zoals de Scandinavische landen en Duitsland tot de groep met het hoogste percentage alleenwonenden. Er is trouwens een opmerkelijk verschil tussen de Europese landen onderling. In de Scandinavische landen bestaat de helft van de huishoudens uit eenpersoonsgezinnen, terwijl in de meer zuidelijke landen zoals Italië, Griekenland en Portugal getrouwde koppels in de meerderheid blijven.

Het Federaal Planbureau voorspelt in de studie 'Demografische vooruitzichten 2018-2070' dat tegen 2060 een op de twee Belgische huishoudens zal bestaan uit alleenstaanden. Daar zijn verschillende verklaringen voor. Vooral vrouwen zijn zelfstandiger gaan leven, omdat hun rol in de maatschappij veranderd is en ze zo niet langer afhankelijk zijn van hun partner. Toch is er een stijging merkbaar bij de mannen tussen 25 en 50 jaar. De reden daarvoor is dat na een echtscheiding de kinderen vaker gedomicilieerd worden bij de moeder en die mannen daardoor op papier automatisch als alleenstaanden worden beschouwd. Zo is het ook gemakkelijker voor mensen die samenwonen om weer uit elkaar te gaan omdat ze beiden financieel onafhankelijk zijn. Daarnaast worden we ook ouder, waardoor de groep weduwen en weduwnaars toeneemt. Daar kunnen ook mensen bij zijn die geen kinderen hebben of in elk geval geen kinderen meer ten laste hebben.

---

¹ <https://statbel.fgov.be/nl/nieuws/alleenwonenden-en-alleenstaande-ouders-maken-45-van-de-belgische-huishoudens-uit>

De Belgische single is kampioen in belast worden

De indieners van deze conceptnota nemen akte van de bestaande schaalnadelen voor singles op de andere beleidsniveaus, maar beperken zich uiteraard tot de bevoegdheden die tot het Vlaamse beleidsniveau behoren. Het neemt niet weg dat niet alleen binnen de parafiscaliteit en de fiscaliteit op het niveau van de federale overheid en de deelstaten, maar ook op het niveau van de lokale besturen singles vaak schaalnadelen ondervinden bij de tarifiering van taksen, retributies en fiscaliteit. Zo werkt de huisvuilbelasting vaak met forfaitaire bedragen per huishouden in plaats van per persoon. Een voorbeeld: een stad verplicht de bewoners om een papiercontainer te huren en kiest voor containers in één (grote) standaardmaat waarvoor elk huishouden een forfaitair bedrag per maand betaalt. Ook voor andere belastingen waarvoor er wél een gedifferentieerd tarief geldt voor de alleenstaande inwoners, krijgen ze maar een beperkte korting. Een milieubelasting van 80 euro voor een gezin, wordt dan 60 euro voor een alleenstaande. Een gemeentelijk beleid kan soms ook op een indirecte manier alleenstaanden treffen. Lokale besturen die bijvoorbeeld hoge minimale oppervlaktenormen voor nieuwbouwappartementen opleggen of vergunningsaanvragen weigeren voor het bouwen van kleine woningen tot 50m² of het opdelen van bestaande grote woningen, maken wonen voor alleenstaanden duurder of te duur. Vaak past dat in een beleid om doelbewust tweeverdieners aan te trekken. Een vergelijkbaar voorbeeld is het opleggen van een bijkomende taks voor studio's, waardoor het woonaanbod voor alleenstaanden ontmoedig en/of duurder wordt.

Ook de provincies maken te weinig een onderscheid tussen alleenstaanden en gezinnen. De provincie Antwerpen heft een algemene provinciebelasting van 40 euro per gezin. Onder gezin wordt zowel een alleenstaande als een koppel met of zonder kinderen verstaan. De provincie West-Vlaanderen is op dat vlak een stuk minder singleonvriendelijk en heft een algemene provincietaks van 23 euro voor een alleenstaande, maar gezinnen betalen 43 euro ongeacht of ze uit twee of meer personen bestaan. Belastingen op tweede verblijven worden daar bijvoorbeeld forfaitair vastgesteld op 129 euro, ongeacht of dat tweede verblijf gebruikt wordt door één persoon of door een groot gezin.

Het is met de groeiende groep van singles zoals met de gelijknamige muziektracks: je hebt ze nodig om van je album een succes te maken! In tegenstelling tot de muziek is het in de politiek niet de single- maar de albumchart die domineert. Het beleidskader van de overheid gedraagt zich nog steeds niet neutraal tegenover samenlevingsvormen: het is vooral afgestemd op traditionele gezinnen met kinderen, weliswaar met een aantal correcties voor alleenstaande ouders. De kinderloze single daarentegen wordt al te vaak vergeten, met uitzondering van de fiscus. De Belgische kinderloze single is kampioen in belast worden, zo blijkt uit een vergelijkende studie van de OESO. Volgens het rapport 'Taxing Wages 2022'² spannen wat de algemene belastingdruk betreft, Belgische kinderloze singles helemaal de kroon, met een belastingdruk van 52,6 procent, overigens nog eens 1,1 procent hoger dan de 51,5 procent in 2021. Met andere woorden: van elke euro die kinderloze singles verdienen, betalen ze meer dan de helft aan de overheid. België is daarmee trouwens het enige van alle OESO-landen dat singles meer dan 50 procent belast.

---

² <https://www.oecd.org/tax/taxing-wages-20725124.htm>

TABLE 2. COMPARISON OF TOTAL TAX WEDGE FOR SINGLE AND ONE-EARNER COUPLE TAXPAYERS, 2021

As % of labour costs

Country ¹	Family ² total tax wedge 2021 (1)	Single ³ total tax wedge 2021 (2)	Annual change, 2021/20 (in percentage points)		
			Family tax wedge (3)	Single tax wedge (4)	Difference between single and family (4)-(3) (5)
France	39.0	47.0	1.32	0.45	-0.87
Finland	38.6	42.7	1.53	1.33	-0.2
Turkey	38.3	39.9	0.42	0.44	0.03
Italy	37.9	46.5	0.53	-0.41	-0.94
Sweden	37.6	42.6	0.12	-0.08	-0.2
Belgium	37.3	52.6	0.89	0.38	-0.51
Austria	34.1	47.8	1.9	0.37	-1.53
Spain	33.8	39.3	0.38	0.28	-0.1
Greece	33.2	36.7	-2.38	-2.23	0.16
Germany	32.7	48.1	0.25	-0.72	-0.97
Norway	32.6	36	0.37	0.2	-0.17
Latvia	31.4	40.5	-0.69	-1.73	-1.04
Portugal	30.9	41.8	0.51	0.3	-0.21
Hungary	30.5	43.2	0.3	-0.48	-0.78
Slovak Republic	29.6	41.3	-0.8	0.01	0.81
Slovenia	29.5	43.6	0.96	0.46	-0.51
Costa Rica	29.2	29.2	0	0	0
Netherlands	29.1	35.3	-0.5	-0.76	-0.26
Estonia	28.9	38.1	1.32	0.73	-0.59
Japan	27.4	32.6	0.13	0.06	-0.07
United Kingdom	27	31.3	0.6	0.4	-0.2
Denmark	25.7	35.4	0.49	0.16	-0.33
Lithuania	23.6	37.6	2.87	0.52	-2.35
Israel	21.9	24.2	1.17	1.02	-0.15
Czech Republic	21.8	39.9	-5.04	-4.12	0.92
Canada	20.4	31.5	1.78	0.6	-1.18
Iceland	20	32.2	0.54	-0.36	-0.91
Luxembourg	19.7	40.2	1.02	0.75	-0.27
Mexico	19.6	19.6	-0.78	-0.78	0
Korea	19.6	23.6	1.03	0.23	-0.8
Australia	19.1	27.1	-1.73	-1.25	0.48
Ireland	19	34	0.52	0.29	-0.23
Poland	14.3	34.9	1.22	0.08	-1.14
Switzerland	10.6	22.8	0.49	0.32	-0.17
United States	8.5	28.4	-1.59	1.2	2.78
New Zealand	6.5	19.4	0.74	0.16	-0.58
Colombia	-5	0	-0.29	0	0.29
Chile	-18.5	7	-25.52	-0.03	25.49
Unweighted average					
OECD Average	24.6	34.6	-0.42	-0.06	0.36

Tabel 1: Wereldwijde vergelijking van de belastingdruk op singles.

Ook als het gaat om de gemiddelde netto persoonlijke belasting van een alleenstaande werknemer, spant België de kroon met 39,8 procent van het brutoloon. Het OESO-gemiddelde bedroeg in 2021 24,6 procent. Er zijn maar drie andere landen die een belastingdruk voor singles hebben die hoger is dan 35 procent, meer bepaald Denemarken, Duitsland en Litouwen.

Dat alles gaat in tegen het emancipatorische beleid België wil voeren, waarbij mensen zelf kiezen met wie, hoe lang en op welke manier ze samenleven (of niet). Alle huishoudens tellen dus mee. In de fiscaliteit, de sociale zekerheid, wetgeving en openbare diensten wordt het individu als maatstaf genomen. Zo'n keuzevrijheid

betekent ook dat mensen van de overheid een neutraal beleidskader mogen verwachten, op maat van de diverse wereld waarin we vandaag leven.

Deze conceptnota gaat over de alleenstaanden, niet over hun eigen kinderen of die van iemand anders!

Alvorens tot concrete voorstellen in deze conceptnota te komen, is het van fundamenteel belang duidelijk te maken over welke doelgroep ze in beginsel (maar niet uitsluitend) handelt. Ze richt zich meer bepaald tot kinderloze singles, de groep die het meest wordt belast en het minst van sociale voordelen kan genieten. Met andere woorden: een groep die veel lasten draagt, maar weinig lusten heeft, en veel te weinig door de politiek wordt gezien én gehoord.

De beperkte belangstelling voor kinderloze singles heeft ook te maken met het feit dat die groep doorgaans wordt overschaduwd door de problematiek van alleenstaande ouders, alleenstaande moeders in het bijzonder. Dat betekent geenszins dat die problematiek niet wordt onderkend. Integendeel! Maar die groep krijgt vanuit het beleid wél expliciet aandacht. Voor hen bestaat – zeer terecht! – al een aantal maatregelen. Vanzelfsprekend kunnen alleenstaande ouders ook hun voordeel doen met maatregelen voor singles in het algemeen, boven op de maatregelen die al voor hen werden genomen. Ook zij worden immers geconfronteerd met genoeg alle schaalnadelen die singles ervaren.

Gezinnen hebben expliciete spreekbuizen en belangenverdedigers, zoals de Gezinsbond (die zich overigens ook tot alleenstaande ouders richt). Ook andere sociale organisaties, zoals de vakbonden en welzijnsorganisaties, bepleiten systematisch 'kind- en gezinsvriendelijke' maatregelen. Singles hebben dergelijke spreekbuizen niet. De enige uitzondering is de vzw All1, die helaas nog niet dezelfde draagwijdte heeft als de genoemde grotere belangenorganisaties. Onder impuls van drijvende kracht Carla Dejonghe trekt de vzw All1 zich de situatie van singles aan en verdedigt hun belangen ten aanzien van het beleid. Deze belangenvereniging streeft verschillende doelstellingen na: een 'neutrale' federale, gewestelijke en gemeentelijke regelgeving, waarbij verschillende samenlevingsvormen evenwaardig worden behandeld, de verdediging van de belangen van personen die alleen wonen. De bedoeling is dan ook om verandering teweeg te brengen. Dat heeft ook te maken met de grote diversiteit van de doelgroep en het feit dat een belangrijk deel van hen tijdelijk (opnieuw) single is. Er is maar een kleine groep mensen die er zeer bewust voor kiest om single te blijven.

Daarmee is het vaak gehoorde flauwe excuus dat 'single zijn een keuze is' meteen ontkracht, naast het feit dat niet single zijn maar een koppel met iemand vormen, wél een keuze is, of dat in elk geval hoort te zijn. Uit de 'Enquête alleenwoners 2020' van Carla Dejonghe namens de vzw All1 blijkt trouwens dat maar 16 procent van de respondenten aangaf alleen te wonen omdat ze er bewust voor kiezen; 81 procent woont alleen als gevolg van allerlei omstandigheden. Het paradoxale is bovendien dat single zijn, worden of blijven intrinsiek iedereen vroeg of laat en in elke fase van iemands leven boven het hoofd hangt: als jongvolwassene op zoek naar een relatie, op het moment dat een relatie eindigt, als een partner overlijdt enzovoort. Velen zullen ooit wel eens alleen wonen.

'Happy singles' vs. 'unhappy couples'?

De toon waarmee over singles wordt gepraat, zit vaak grondig fout. Zeker de veel gehoorde uitdrukking 'happy single' slaat de bal grondig mis. Dat begrip is even schadelijk als onwaar voor deze groep. Uiteraard heeft single zijn een aantal voordelen, maar die vergoelijken de nadelen niet. Er wordt toch ook niet gesproken over 'unhappy couples'?

Een veel gehoord probleem bij singles is eenzaamheid. Daar is al veel onderzoek naar gedaan, maar dat focust vooral op de negatieve aspecten. Die zijn er onmiskenbaar, maar het fenomeen mag niet eenzijdig worden bekeken. Uit de recentste singlesenquête³ van Carla Dejonghe (2020) bij 2378 alleenwoners blijkt dat een kwart zich vaak tot heel vaak eenzaam voelt, 42 procent zich soms eenzaam voelt en bijna een op de drie (32 procent) zich zelden of nooit eenzaam voelt. Toch werd ook in de pers eenzijdig gefocust op het slechte nieuws, namelijk dat de meesten zich soms eenzaam voelen. Dejonghe wijst er ook op dat eenzaam zijn, alleen zijn en alleen wonen geen synoniemen zijn. Wie alleen woont, is niet per se eenzaam. Het gaat niet zozeer om het aantal sociale contacten, maar wel om de kwaliteit ervan.

Er is echter beginnend onderzoek dat ingaat tegen de algemene teneur en aantoonde dat eenzaamheid goed is voor je persoonlijke groei, creativiteit en ontspanning, vooral van de Amerikaanse sociologe Bella DePaulo.⁴ Er zijn ook gewoon veel mensen die tijd alleen doorbrengen net heel fijn vinden. Ze waarderen het in plaats van zich zorgen te maken over eenzaamheid. Cijfers staven dat vrijgezellen niet allemaal op zoek zijn naar onbezonnen plezier, maar dat ze net vaker aan vrijwilligerswerk doen en avondles volgen, en bovendien erg zorgzaam zijn voor de mensen in hun omgeving. Daardoor hebben ze meestal een sterkere band met hun vrienden, familie en collega's dan wie wel een relatie heeft. Dat heeft ook positieve gevolgen in de grote steden: met hun brede waaier aan ontmoetingsplaatsen bieden steden veel mogelijkheden aan alleenwonenden om samen met anderen zaken te ondernemen. De Amerikaanse socioloog Eric Klinenberg is ervan overtuigd dat alleenwonenden het verschil kunnen maken in steden. Ze spelen een belangrijke rol bij het revitaliseren van wijken en steden doordat ze hun sociale contacten buitenshuis zoeken en dus de vraag naar ontmoetingsplaatsen toeneemt. Singles staan ook meer open voor nieuwe ervaringen, zowel op het werk als in de privé-sfeer. Door die open geest zouden ze beter voorbereid zijn op veranderingen dan mensen in een relatie en ze zouden zich als persoon ook meer ontwikkelen. Het zijn vaak mensen die gaan voor hun passies, die genieten van het leven en zelf uitmaken welke personen belangrijk zijn in hun leven, in plaats van dat alles rond die ene ware draait. Ze bepalen hun eigen leven.

Elk soort huishouden heeft voor- en nadelen, mooie en minder mooie periodes. Maar er is wél één zekerheid: het gemiddelde huishouden van een single is fiscaal, parafiscaal en financieel minder happy dan dat van niet-singles.

Beleid is wel familyproof, maar niet singleproof

Single zijn is voor velen niet gemakkelijk. Dat heeft ook de coronacrisis andermaal pijnlijk duidelijk gemaakt. Psychologisch, affectief en seksueel is alleen zijn een emotionele uitdaging voor velen. De term 'huidhonger' die in dat verband in de media geponeerd werd om het gebrek aan sociale contacten aan te duiden, is daar een voorbeeld van. Maar zeker ook economisch en financieel dreigt de situatie voor kinderloze singles een nog grotere beproeving te worden dan anders en dan voor anderen. De niet-kapitaalkrachtigen worden kwetsbaar voor armoede, zeker als ze hun job tijdelijk of permanent verliezen en geen eigendom of spaarreserves hebben. Maar ook de alleenstaanden die financieel wél voldoende sterk zijn, dreigen de groep te worden die disproportioneel zal mogen opdraaien voor het delgen van financiële putten, terwijl ze tegelijk minder een beroep zullen kunnen doen op de sociale voordelen. Terwijl belastingen en sociale voordelen vrijwel altijd family- of kidsproof zijn, wordt de singleproof consequent vergeten.

³ <http://all1.be/post.php?lang=nl&id=61>

⁴ De Amerikaanse sociologe schreef verschillende boeken over singles, waaronder het werk met de veelzeggende titel 'Singled OUT. How singles are stereotyped, stigmatized and ignored and still live happily even after'. Een overzicht van haar werken is te vinden op <http://www.belladepaulo.com/books>.

Het goede nieuws is dat het Vlaamse regeerakkoord alvast enkele voorzetten geeft om daarin verandering te brengen, zij het nog voorzichtig: "We hebben oog voor nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen en de noden die daaruit voortvloeien (singles, nieuw samengestelde gezinnen, nieuwe samenlevingsvormen enzovoort)." Concrete beloftes bevat het Vlaamse regeerakkoord niet. Het thema singles wordt verondersteld deel uit te maken van het transversale gelijkheidsbeleid, waarbij dus alle minister geacht worden er rekening mee te houden bij het uitrollen van hun beleid.

Vanuit politieke hoek werd het thema van de kinderloze alleenstaanden tot nog toe stiefmoederlijk behandeld. Ere wie ere toekomt: de witte raaf die de politieke moed had om het thema als eerste aan te kaarten door een bevraging bij singles was Brussels parlements lid Carla Dejonghe. Inmiddels vonden onder haar impuls meerdere enquêtes naar het geestelijk en financieel welbevinden van singles plaats. Op 13 maart 2020 diende Carla Dejonghe in het Brussels Parlement een discussienota in over alleen wonen in Brussel⁵. De bespreking daarvan gaf aanleiding tot de oprichting van een werkgroep over de singles in het Brussels Parlement.

Op Vlaams niveau hebben volksvertegenwoordiger Emmily Talpe en toenmalig fractievoorzitter Bart Somers⁶ het thema op de politieke agenda geplaatst. Het zijn ook diezelfde twee personen die er tijdens de regeringsonderhandelingen over gewaakt hebben dat het thema opgenomen werd in de teksten van het Vlaamse regeerakkoord. Ook vanuit de toenmalige sp.a (nu Vooruit) werden enkele aanzetten gegeven door de Vlaamse volksvertegenwoordigers Rob Beenders⁷ en Caroline Gennez. Die laatste heeft een voorstel van decreet ingediend over de invoering van een singletoets.⁸ Het voorstel haalde het echter niet omdat het vooral een administratief belastende impact had die onvoldoende tot een tastbare, structurele meerwaarde voor de singles zou leiden.

Die stijgende aandacht voor alleenstaanden vanuit het parlement heeft zich inmiddels wel vertaald in een aantal maatregelen die de situatie van alleenstaanden proberen te verbeteren, al moet daar in één adem aan toegevoegd worden dat ze er meestal gekomen zijn naar aanleiding van een bredere maatschappelijke problematiek en niet echt vanuit het expliciete voornemen om de situatie voor singles te verbeteren. Maar de expliciete aandacht voor de singles in die maatregelen is alvast een voorzichtige stap vooruit. Toch blijven ze nog te beperkt om een duidelijk verschil te maken.

Hieronder volgt een niet-exhaustief overzicht van initiatieven voor alleenstaanden die doorgevoerd zijn:

- Annemie Turtelboom (Open Vld) heeft op 1 juli 2015, toen ze minister van Financiën was, de tarieven verlaagd voor schenkingen in niet-rechte lijn op onroerende goederen. Daarvoor konden de tarieven oplopen tot 80 procent, waardoor er maar weinig mensen kozen voor die optie. Voor schenkingen aan broers, zussen, neven en nichten, en andere personen (bijvoorbeeld vrienden) betaal je tegenwoordig 10 procent op de eerste schijf tot 150.000 euro. Daarnaast daalden ook de maximumtarieven van 80 naar 40 procent. Dat zorgt ervoor dat het goedkoper wordt om een deel van je eigendom te schenken aan een persoon buiten de familie.
- De erfbelasting is al aangepast: de schrapping van het hoogste tarief geldt in de zijlijn, maar ook voor derden. Onderaan is een schijf toegevoegd waardoor

⁵ *Parl. St.* Br.Parl. 2019-20, nr. A-221/1 – <http://weblex.irisnet.be/data/crb/doc/2019-20/139831/images.pdf>.

⁶ *Actuele vragen* VI.Parl. 2014-15, nr. 189 – <https://www.vlaamsparlament.be/plenaire-vergaderingen/952837/verslag/954601>.

⁷ *Actuele vragen* VI.Parl. 2015-16, nr. 150 – <https://www.vlaamsparlament.be/plenaire-vergaderingen/1029126/verslag/1030396>, en gekoppelde *Actuele vragen* VI.Parl. 2016-17, nr. 232 en 233 – <https://www.vlaamsparlament.be/plenaire-vergaderingen/1119430/verslag/1120760>.

⁸ *Parl. St.* VI.Parl. 2018-19, nr. 1811/1 – <https://docs.vlaamsparlament.be/pfile?id=1454011>.

die categorie sinds 1 september 2019 minder betaalt bij het testamentair overdragen van hun vermogen aan een derde. Daarnaast heeft de Vlaamse Regering ook al werk gemaakt van de vriendenerfenis.

- Op initiatief van Gwenny De Vroe (Open Vld) heeft het Vlaams Parlement in oktober 2015 een resolutie⁹ goedgekeurd die nieuwe woonvormen meer kansen geeft. Om jongeren en alleenstaanden de kans te geven om een eigen woning te kopen, zijn er meer kleinere woonvormen nodig. Niet alleen kleiner wonen, maar ook andere woonvormen zoals cohousing of het opdelen van bestaande woningen kunnen ervoor zorgen dat wonen betaalbaar wordt voor alleenstaanden.
- Alleenstaanden, met of zonder kinderen, kunnen terecht bij de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) en bij het Vlaams Woningfonds (VWF) voor een goedkope woonlening als ze maar een beperkt inkomen hebben. Uiteraard zijn er een aantal voorwaarden waaraan ze moeten voldoen. Die dienst is niet alleen toegankelijk voor alleenstaanden, maar ook voor gezinnen met een beperkt inkomen.
- Het groeipakket van de Vlaamse Regering zorgde ervoor dat een verhoogde tegemoetkoming niet langer wordt toegekend op basis van het statuut, maar wel van het inkomen. Een single die werkt maar weinig verdient, kan een beroep doen op enkele sociale correcties. Het groeipakket is de naam van de geregionaliseerde kinderbijslag in Vlaanderen. Dat is dus een regeling waar alleen singles met kinderen ten laste een beroep op kunnen doen.

In zijn antwoord op vragen om uitleg van Brecht Warnez en Tom Ongena¹⁰ gaf Vlaams minister voor Gelijke Kansen Bart Somers aan dat hij de thematiek van de singles en de alleenwonenden – twee begrippen die niet exact elkaars lading dekken – op de politieke agenda wilde zetten door de zichtbaarheid en belangen van alleenstaanden te vergroten. Hij gaf ook aan de beeldvorming rond alleenstaanden en singles te willen moderniseren en de clichés daarrond te doorbreken. Daarnaast gaf de minister aan samen met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) te willen werken aan een charter voor singlevriendelijke steden en gemeenten. Ten derde wil hij het begrip ‘burgerlijke staat’, dat vandaag gaat over gehuwden, ongehuwden, verweduwden of gescheiden personen, moderniseren, zodat er een bredere scope, een grotere diversiteit wordt gedekt.

In de beleids- en begrotingstoelichting 2023 van Gelijke Kansen¹¹ onderstreept minister Bart Somers andermaal het belang van de lokale besturen in de aanpak van de problematiek van singles. Meer bepaald stelt hij het volgende:

“De lokale besturen zie ik als een belangrijke partner om vanuit hun burgersnabije rol concrete oplossingen te vinden op verschillende domeinen, gaande van openbare ruimte en wonen over lokale economie en fiscaliteit tot sociale ondersteuning. Zo wil ik ze, in samenwerking met de VVSG, ook betrekken in een project rond singles.

Door samen met de lokale besturen in de leefwereld van alleenstaanden te duiken, krijgen we een beter inzicht in de noden en drempels die ze ervaren en hoe we die we op korte en middellange termijn kunnen wegwerken. Oplossingen kunnen zich situeren op het vlak van inkomen, fiscaliteit, wonen, lokale economie, vrije tijd enzovoort.

In dit project zullen we aan de hand van verregaande betrokkenheid van de doelgroep in een aantal lokale besturen de problematiek rond singlebeleid in kaart

⁹ *Parl. St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 2440/1 – <https://docs.vlaamsparlament.be/pfile?id=1038174>.

¹⁰ <https://www.vlaamsparlament.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1608550/verslag/1610680>

¹¹ <https://docs.vlaamsparlament.be/pfile?id=1886072>, p. 10.

brengen en concrete oplossingsstrategieën, gelinkt aan de lokale realiteit, opzetten. In een latere fase worden good practices gedeeld met andere lokale besturen.”

Naar aanleiding van een schriftelijke vraag over het singlevriendelijk beleid heeft minister Bart Somers namens de voltallige Vlaamse Regering een oplistijng vrijgegeven van de stand van zaken in de verschillende beleidsdomeinen.¹²

Kortom, de eerste bijt voor de ‘vreemde eend’ in de politieke besluitvorming is geslagen. Want er komen andere tijden. Dat is toch de intentie van deze conceptnota. Een aantal maatregelen kan de aanpak van de maatschappelijke en economische realiteit singleproof maken.

2. Voorstellen

De groeiende groep van alleenstaanden is heterogeen. Kinderloze alleenstaanden worden systematisch door het beleid vergeten, maar niet door de fiscus. Allerhande forfaitaire belastingen bijvoorbeeld treffen singles harder dan koppels, goedbedoelde kindvriendelijke voordelen moeten worden betaald door kinderloze singles zonder dat er voor hen andere sociale voordelen tegenover staan, die ze zouden kunnen gebruiken in bepaalde periodes van hun leven als ze zelf zorg nodig hebben. De fiscale aftrekmogelijkheden zoals die van dienstencheques zijn persoonsgebonden, waardoor koppels twee keer zoveel cheques fiscaal kunnen inbrengen als kinderloze singles, terwijl die wel helemaal alleen de huur voor het huis moeten ophoesten of de lening afbetalen (waarvoor ze tot voor kort maar één woonbonus kregen). Het kan niet dat mensen die vrijwillig of onvrijwillig single blijven en geen kinderen krijgen, daarvoor benadeeld worden. De overheid mag immers noch fiscaal, noch sociaal bepaalde samenlevingsvormen bestraffen. Alleenstaanden lopen vaak ook een verhoogd armoederisico.

In wat volgt, schetsen de indieners van deze conceptnota concrete pistes voor de manier waarop invulling kan worden gegeven aan de verwachting dat de overheid een leefvormneutraal kader kan creëren op maat van de diverse wereld waarin we vandaag leven. Het beleid van de overheid moet gebaseerd zijn op fiscale en administratieve gelijkheid, transparantie en volledige keuzevrijheid van het individu.

2.1. Correcte beeldvorming op basis van feiten

1) Schets een juist beeld van singles en maak hen zichtbaar

In tegenstelling tot koppels, die bewust voor elkaar kiezen, is single zijn in het overgrote deel van de gevallen helemaal geen bewuste keuze: ze kunnen soms gewoon geen geschikte partner vinden, verliezen hun partner, worden door hun partner verlaten, hebben wel een partner maar wonen alleen omdat hun partner door ziekte of hulpbehoevendheid elders moet gaan wonen. Ook uit de coronapandemie kunnen we iets leren: vergeet de singles niet en waak erover dat ze niet disproportioneel meer moeten bijdragen dan niet-singles aan de financiering van de coronafactuur.

Om singles niet te vergeten moeten ze wel in beeld gebracht worden, en wel op de juiste manier.

- a) Om een objectief en evidencebased singlesbeleid te kunnen voeren is er gericht wetenschappelijk onderzoek nodig en moeten er regelmatig representatieve enquêtes over alleenstaanden en alleenwoners worden afgenomen. Zeker vanuit het welzijnsbeleid verdienen singles een eigen focus, maar ook

---

¹² *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2021-22, nr. 259, van Brecht Warnez – <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementaire-documenten/schriftelijke-vragen/1622214>.

- over hun financieel-economische positie zijn er actuele en relevante data nodig, én een inzicht in de behoeften en problemen die de singles ervaren. Het zou bijvoorbeeld aanbeveling verdienen dat professoren, zeker in de humane en economische wetenschappen, studenten stimuleren om meer masterproeven te wijden aan singles of er althans de dimensie van singles meer in te integreren. Hetzelfde geldt vanzelfsprekend voor doctorale proefschriften.
- b) De overheid mag de singleproblematiek niet benaderen vanuit onterechte vooroordelen of vanuit een ideologische, religieuze of emotionele vooringenomenheid, maar wel op een neutrale en objectieve manier. Dat betekent er een objectieve inventaris moet worden gemaakt van alle punten waarvoor er voor singles andere regelingen gelden, en de mate waarin die singles erdoor worden benadeeld. Daarvoor kan er een werkgroep worden opgericht naar het voorbeeld van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, dat een dergelijke werkgroep heeft opgericht naar aanleiding van een discussienota over alleen wonen in Brussel, die werd ingediend door Brussels parlements lid Carla Dejonghe.¹³ Die beoordeling moet verder gaan dan een puur theoretische beschouwing en moet rekening houden met de realiteit.
- c) Het opzetten van sensibiliserende acties op Singles Day of Vrijgezellendag kunnen een symbolische bijdrage leveren. Singles Day valt op 11 november. Die dag is gekozen omdat er vier eentjes (11/11) in de datum staan. De keuze voor die datum houdt ergens wel steek, maar de dag valt samen met heel wat andere, jaarlijks terugkerende thema's: Wapenstilstand, de 11.11.11-actie, de Belgische Nationale Vrouwendag, Sint-Maarten en de start van het carnavalseizoen. Daardoor valt de aandacht voor Vrijgezellendag vaak tussen twee stoelen of raakt hij ondergesneeuwd door andere gebeurtenissen. Afgezien daarvan behoeft die dag een andere benadering, die vooral inzet op bijdragen tot een betere feitenkennis en meer begrip over en voor de toestand van alleenstaanden. Singles Day is eigenlijk een Chinese uitvinding, die vooral wordt aangewend als een commercieel event, meer bepaald om een eendaagse kortingsactie te voeren voor alleenstaanden. Dat heeft dan vaak een bittere bijmaak, want in heel wat winkels, die van voeding in het bijzonder, worden singles de overige dagen van het jaar net geconfronteerd met hogere prijzen voor kleinere hoeveelheden.
- d) De media moeten leren om de singleproblematiek niet eenzijdig te benaderen en nog minder om een valse beeldvorming te creëren als zou elke single hopen op de ware. Zeer typerende voorbeelden van hoe het niet moet, zagen we in mei 2020, in volle coronacrisis. Toen kwamen singles welgeteld één keer prominent in het nieuws, namelijk toen Nederland aankondigde dat elke single er een 'seksbuddy' mocht op nahouden. Bij ons verscheen er een artikel over 'coronageilheid', waarbij vooral singles blijkbaar worstelden met de behoefte aan seksueel contact. Ook in een talkshow als 'Gert Late Night' op Vier kwam uitgerekend dat aspect prominent in beeld (zelfs met iemand die sekspoppen te koop aanbood!) en werd aan de rest amper of geen aandacht geschonken. Volgens de reclamewetmatigheid heet dat 'sex sells', maar wat kopen de singles ervoor als ze het intussen moeten stellen met een werkloosheidsuitkering, aankijken tegen jobverlies of lopende lening- of huurlasten en niet beschikken over financiële reserves?

2) Voer de singlereflex in voor nieuw beleid

Meer dan ooit is het ogenblik daar om een singlereflex in te voeren, waardoor nieuwe beleidsmaatregelen niet onterecht nadelig uitvallen voor alleenstaanden.

Voor een goed begrip: de singlereflex gaat niet om een logge administratieve procedure, zoals de reguleringsimpactanalyse. In die zin onderscheidt de singlereflex

¹³ *Parl.St.* Br.Parl. 2019-20, nr. A-221/1 – <http://weblex.irisnet.be/data/crb/doc/2019-20/139831/images.pdf>.

zich van de singletoets. De singlereflex gaat om een mindswitch, een politiek engagement, waarbij voor elke nieuwe beleidsmaatregel systematisch wordt nagegaan of kinderloze singles niet disproportioneel worden getroffen in hun portemonnee of uitgesloten van maatregelen die voor iedereen bedoeld zijn, zonder daarbij te vervallen in hopeloos lange en werkbepalende procedures. Het sluit vanzelfsprekend niet uit dat er maatregelen worden genomen die expliciet op families met kinderen gericht zijn. Maar ook niet-singles moeten in het achterhoofd houden dat iedereen die vandaag géén single is, het morgen wél kan zijn. Het is een risico dat eenieder dagelijks loopt. Mensen zijn zich daar te weinig van bewust en komen dan ook voor zeer onaangename verrassingen te staan als het hen plots overkomt na een relatiebreuk of het overlijden van de partner.

Het zou van goed beleid getuigen om in de toekomst het principe 'Not About Us Without Us', of 'Niets Over Ons Zonder Ons' (NOOZO) te huldigen. Geef singles dus een stem bij het beoordelen van beleidsmaatregelen, niet alleen op politiek vlak, maar bijvoorbeeld ook bij het sluiten van sociale akkoorden. Op die manier wordt de singlereflex ook levendig gehouden.

3) Stimuleer lokale besturen om een singlevriendelijk beleid te voeren

Vlaanderen kan ook de lokale besturen stimuleren om een singlevriendelijk beleid te voeren. Zeker de grote steden, waar het aandeel alleenstaanden weldra de helft van het aantal huishoudens uitmaakt, kunnen nog moeilijk het gegeven in hun beleid negeren. Met de invoering van een 'singlesvriendelijk charter' naar analogie van het charter 'Naar een toegankelijke gemeente' van Inter, Private Stichting Toegankelijk Vlaanderen, kan er meer structureel werk gemaakt worden van een lokaal singlevriendelijk beleid. Een dergelijk charter geeft lokale besturen de nodige tools en ondersteuning om een singlevriendelijk beleid uit te werken. Het is trouwens niet vreemd dat lokale besturen focussen op een bepaalde doelgroep. Zo bestaat er vandaag al een label voor kindvriendelijke steden en gemeenten, dat wordt toegekend aan lokale besturen die streven naar de realisatie van alle rechten van het kind zoals omschreven in het Kinderrechtenverdrag. Bevoegd minister voor Gelijke Kansen Bart Somers heeft in zijn antwoord op vragen om uitleg daarover¹⁴ al aangegeven te werken aan een dergelijk charter voor een singlevriendelijke gemeente. De indieners van deze conceptnota kunnen de minister alleen maar actief ondersteunen in dat voornemen en hopen op een spoedig resultaat, waarvoor bij de lokale besturen ook het nodige draagvlak zal worden gecreëerd om dat charter mee te ondertekenen.

4) Werk bestaande ongelijkheden weg

Voor bestaande maatregelen, bijvoorbeeld op het vlak van moderne samenlevingsvormen of het recht op bepaalde sociale tegemoetkomingen, kan het niet de bedoeling zijn om scheefgegroeide situaties blauwblauw te laten. Discriminaties moeten systematisch worden weggewerkt.

---

¹⁴ <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1608550/verslag/1610680>

Voorstellen en denkpistes:

- invoering van een singlereflex;
- objectieve inventaris maken van alle punten die singles benadelen;
- een stem voor singles bij het beoordelen van nieuwe beleidsmaatregelen ('Niets Over Ons Zonder Ons');
- een singlevriendelijk charter voor lokale besturen;
- gericht wetenschappelijk onderzoek naar singles en representatieve enquêtes bij alleenstaanden en alleenwoners;
- evenwichtige beeldvorming van de singleproblematiek in de media;
- sensibiliserende acties op Singles Day of Vrijgezellendag.

2.2. Een eigen huis of een andere plek onder de zon?

Betaalbaar wonen blijft voor singles een hoofdbezorgdheid. Alleen wonen is duur. Een single moet alleen een eigen inbreng ophoesten en met één inkomen de hypothecaire lening aflossen. Alleenwonenden kunnen niet genieten van schaalvoordelen en staan alleen in voor de hoge woon- en andere kosten, ook na de aankoop of nieuwbouw van een woning. Ook de onroerende voorheffing is immers een rekening die de single alleen moet vereffenen, waarbij in tegenstelling tot gezinnen met kinderen er geen rekening mee wordt gehouden dat iemand alleenwonend is.

1) Moderne woonvormen

Door de stijgende vastgoedprijzen kiezen steeds meer (jonge) mensen ervoor om samen een huis of appartement te huren of te kopen. De vzw Samenhuizen speelt daarop in en organiseert verschillende activiteiten zoals het ter beschikking stellen van informatie aan belangstellenden en initiatiefgroepen, het verhogen van de toegankelijkheid en betaalbaarheid van initiatieven van gemeenschappelijk wonen, en het behartigen van de belangen van projecten. Maar nog te vaak staat de regelgeving die nieuwe woonvormen in de weg. Het is dus zeker tijd om de grijze zone uit te klaren.

Precies daarom moeten het beleidskader veel beter worden afgestemd op moderne woonvormen en het opdelen van de bestaande woningen. Gwenny De Vroe (Open Vld) heeft in de vorige zittingsperiode met een resolutie over het thema, die in oktober 2015 werd goedgekeurd, de deur geopend naar het opzetten van proefprojecten. In 2017 heeft de Vlaamse Regering 28 proefprojecten rond cohousing en gemeenschappelijk wonen geselecteerd. Die projecten krijgen voor minstens zes jaar een vrijstelling van de regels die van kracht zijn. Het regelgevende kader houdt vandaag nog steeds te veel innoverende ideeën rond cohousing en gemeenschappelijk wonen tegen. De proefomgeving geeft experimentele woonvormen de kans om op te starten zonder de belemmering van allerhande regels. Precies daarom moeten de initiatiefnemers van de geselecteerde projecten ter controle een tussentijds en een eindrapport opstellen. Er mag echter niet worden gewacht tot de proefprojecten afgelopen zijn om de regelgeving te actualiseren. Dat was trouwens ook het engagement dat voormalig bevoegd minister van Wonen Liesbeth Homans heeft genomen bij de bespreking van het decreet dat de proefprojecten mogelijk moest maken. Daarom vragen de indieners van deze conceptnota dus dat snel werk wordt gemaakt van een tussentijdse evaluatie en van voorstellen om de regelgeving bij te sturen zodat het niet alleen voor singles, maar ook voor andere huishoudens, gemakkelijker wordt om in moderne woonvormen te stappen.

2) Opdelen van woningen

Met de selectie van de proefprojecten gaf de Vlaamse Regering uitvoering aan het eerste deel van de resolutie van Gwenny De Vroe. Die resolutie vraagt ook om bestaande woningen eenvoudiger te kunnen opdelen. Vanzelfsprekend moet zo'n opdeling beantwoorden aan een aantal criteria, waaronder een minimale oppervlakte, om misbruiken en huisjesmelkerij te voorkomen. Daarvoor is ook de inbreng van de lokale besturen belangrijk, omdat de problematiek een andere

dimensie kan hebben in een stedelijke context dan in plattelandscontext. Er wordt verwacht dat tegen 2050 de bevolking in Vlaanderen met ongeveer driekwart miljoen mensen zal stijgen. Daarnaast worden de huishoudens kleiner, meer bepaald door een verwachte stijging van het aantal alleenwoners. Maar tegelijk moet de open ruimte worden gespaard (de zogenaamde bouwshift). Dan betekent dat het bestaande woonpatrimonium optimaler moet worden gebruikt. Zeker op het platteland zijn er nog veel, vaak verouderde grote losstaande huizen op vrij grote bouwpercelen. Die moeten niet alleen gerenoveerd worden maar ze kunnen onder-tussen ook worden omgevormd tot twee of meer woontiteiten, al dan niet met gemeenschappelijke ruimtes.

De indieners van deze conceptnota roepen de minister van Omgeving op om in overleg met haar collega van Wonen ook dat deel van de resolutie van Gwenny De Vroe uit te voeren en de regels voor het opdelen van woningen te vereenvoudigen.

3) Een soepel kader voor woningdelen

In tegenstelling tot het opdelen van woningen, waar binnen één woning aparte woontiteiten worden gecreëerd, is woningdelen een vorm van samenhuizen of gemeenschappelijk wonen. Bewoners hebben daarbij vaak maar één kamer privé en delen voor de rest een aantal ruimten, zoals de keuken en de badkamer. Het is een vorm die meestal voorkomt in eengezinswoningen met maar één adres en dus één huisnummer. Daardoor beschouwen gemeenten en uitkeringsinstanties die woningdelers vaak als samenwonenden. Dat is heel anders bij cohousing en samenwonen, omdat die woonvormen zich toespitsen op projecten met autonome wooneenheden, waarbij iedere bewoner zijn eigen huisnummer en zelfstandige wooneenheid heeft. Daardoor lopen ze niet het risico om als samenwonenden beschouwd te worden.

Woningdelen is een model dat zowel aantrekkelijk is voor jongeren die pas uit hun studentenkot komen, voor mensen die pas een relatiebreuk achter de rug hebben, als voor bejaarden die nu geen enkele andere optie blijken te hebben dan het woonzorgcentrum, of die na het overlijden van hun partner alleen achterblijven in een te grote woning. Mensen maken dus zowat in alle fases van hun volwassen leven keuzes rond wonen en samenleven, soms gewild, maar soms ook uit noodzaak.

Het is de taak van de overheid om die woonvraag zo veel mogelijk te faciliteren, maar op dit moment is de regelgeving daarover een complex en verwarrend verhaal met veel onduidelijkheid en rechtsonzekerheid voor zowel eigenaars als mede-eigenaars of huurders.

Vlaams volksvertegenwoordiger Gwenny De Vroe heeft over die problematiek een aparte conceptnota ingediend (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 931/1, van 24 september 2021)¹⁵. Daarin doet ze twee belangrijke suggesties aan de overheid:

- 1) aangezien noch de definitie van gemeenschappelijk wonen, noch die van woningdelen in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) is opgenomen, hebben lokale besturen geen handvatten om daarmee om te gaan. De toevoeging van de definitie van woningdelen en de vaststelling van de uitzonderlijke omstandigheden waarbinnen woningdelen zou kunnen plaatsvinden in de VCRO, zou een eerste belangrijke stap zijn;
- 2) daarnaast kan de mogelijkheid worden gecreëerd om via een eenvoudige administratieve procedure, zoals een meldingsplicht, aan de lokale besturen te laten weten dat iemand een woning deelt. Als die woningdeling stopt, moet dat via een analoge meldingsplicht aan de lokale besturen kunnen worden aangekondigd.

¹⁵ <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1751018>

4) Samen sociale, fiscale en andere obstakels wegwerken

De Vlaamse Regering zal een overleg met de Federale Regering moeten opstarten om uit te zoeken op welke belemmeringen singles stoten als ze aan cohousing willen doen.¹⁶ Vooral op het vlak van uitkeringen kunnen onverwachte obstakels opduiken.¹⁷ Een mogelijke oplossing zou erin kunnen bestaan dat een systeem wordt uitgewerkt waarbij de burgerlijke stand van de gemeente een apart adres per huishouden in een samenhuishverband kan invoeren. Zo zouden twee alleenstaanden die samen een woning huren om de kosten te delen, officieel erkend kunnen worden als twee aparte eenpersoonshuishoudens en zouden ze niet als een gezin beschouwd worden¹⁸.

Vlaanderen zelf is bevoegd voor de regelgeving over de huur. Op dat vlak heeft het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest een inspirerend voorbeeld gegeven door sinds 1 januari 2018 in de Brusselse Woningordonnantie een kader in te voeren voor 'medehuur'. Medehuur wordt er gedefinieerd als "de huur van eenzelfde woning door meerdere huurders die, met uitdrukkelijke of stilzwijgende toestemming van de verhuurder, voor de toepassing van de regeling eigen aan medehuur, ervoor kiezen om een medehuurpact te ondertekenen zoals voorzien in artikel 261, formeel vastgesteld door het sluiten van één contract tussen de huurders en de verhuurder".

Gelet op de hoge rekeningen en risico's op het vlak van wonen, hoeft het niet te verwonderen dat alleenstaanden bijna de helft van de mensen op een wachtlijst voor een sociale woning uitmaken. Ook op dat vlak blijkt dat de oude sociale woonprojecten veel te veel werden afgestemd op het klassieke gezin. De nieuwe projecten bieden gelukkig meer ruimte voor differentiatie in woningen die niet alleen rekening houden met het stijgende aantal alleenstaanden, maar ook met grotere, nieuw samengestelde gezinnen. Als sociale woonprojecten aan renovatie toe zijn, zou het aangewezen zijn om meer na te gaan in welke mate cohousingprojecten of de opdeling van bestaande woningen haalbaar zijn om op die manier het aantal woonentiteiten te verhogen.

5) Een meer singlevriendelijke woonfiscaliteit

In Vlaanderen werd de woonbonus afgeschaft. Die regeling was singleonvriendelijk: als een koppel een woning kocht of bouwde, had elke partner recht op een woonbonus, terwijl een single maar de helft van dat voordeel kon genieten. Er bestaan immers alternatieven voor de woonbonus die aan singles een vergelijkbaar voordeel als aan koppels kunnen toekennen. Een hervorming van de woonfiscaliteit dringt zich dan ook op.

De indieners van deze conceptnota willen de volgende pistes voorstellen.

- a) *Het kopen van de enige woning aanmoedigen door het tarief voor het verkooprecht (de zogenaamde registratierechten) op 0 procent te brengen en het recht op de hypotheekvestiging af te schaffen*
- b) *Nieuwe, creatieve, fiscaal aantrekkelijke financieringsvormen in het leven roepen, zoals huurkoop of huren met aankoopoptie*

---

¹⁶ Met cohousing wordt hier bedoeld: het met twee of meer aparte (single) huishoudens delen van zowel de woning als de bijbehorende vaste kosten, bijvoorbeeld door onderverhuring van een deel van de woonst waarbij elk huishouden over voldoende privatieve ruimten beschikt.

¹⁷ De vaste kosten per single huishouden - en de oppervlakte van de privatieve ruimte - moeten daarbij nog steeds substantieel zijn om misbruik tegen te gaan.

¹⁸ Zie voetnoot 16 en 17.

c) *Streven naar een verdere verlaging van het verdeelrecht (registratierecht op verdelingen of afstanden van onverdeelde delen van onroerende goederen)*

Het tarief moet opnieuw voor alle verrichtingen op 1 procent (of bij voorkeur zelfs op 0 procent) worden gebracht en het tarief van 2,5 procent moet verdwijnen

Het verdeelrecht voor verdelingen en afstanden van onroerende goederen tussen ex-echtgenoten en gescheiden wettelijk samenwonenden werd vanaf 1 januari 2015 teruggebracht van 2,5 procent op 1 procent.

Om te vermijden dat het verdeelrecht een fiscale barrière zou vormen bij het creëren of het stopzetten tussen mede-eigenaars van nieuwe woonvormen zoals hierboven werd toegelicht, willen de indieners van deze conceptnota die tariefverlaging nu verder doorvoeren voor alle afstanden onder mede-eigenaars van onverdeelde delen van onroerende goederen en voor alle verdelingen van onroerende goederen. Zo zal het verlaagde tarief voortaan bijvoorbeeld ook kunnen gelden voor verdelingen van onroerende goederen die door broers en zussen in onverdeeldheid worden geërfd bij het overlijden van een ouder. Dat maakt in de praktijk een belangrijk financieel verschil, want bij een uitonverdeeldheidtrekking wordt het verdeelrecht geheven op de waarde van de volledige woning.

Die maatregel past mooi in het streven naar lastenverlaging, administratieve vereenvoudiging, en het respecteren van nieuwe samenlevingsvormen en -verbanden. Het is een zeer duidelijke en tastbare maatregel, vaak in het voordeel van alleenstaanden. Een belangrijk deel van de opbrengsten van dat verdeelrecht wordt immers gegenereerd door deelgenoten die besluiten een onroerend goed, bijvoorbeeld na het stopzetten van een relatie, over te nemen van een partner die tevens mede-eigenaar is. Het zijn vooral die personen die van die lastenverlaging gebruik zullen kunnen maken.

Die maatregel biedt dus een gelegenheid om te tonen dat het de overheid menens is om de fiscaliteit te moderniseren, rekening houdend met nieuwe samenlevingsvormen, en dat ze de ongelijke behandeling van singles zo veel mogelijk wil bannen!

Tegelijk maakt de regeling het ook goedkoper voor andere onverdeeldheden, zoals voor erfgenamen en begunstigen van een schenking die samen in een onverdeeldheid zitten, om uit die onverdeeldheid te treden.

d) *De lokale besturen aanmoedigen om de gemeentelijke differentiatie van de opcentiemen op de onroerende voorheffing in het voordeel van singles te heffen*

Vandaag hanteren steden en gemeenten doorgaans één uniform tarief voor hun opcentiemen op de onroerende voorheffing. Een recent decreet geeft steden en gemeenten de mogelijkheid om die opcentiemen binnen hun grondgebied te differentiëren. Dat decreet is er gekomen onder impuls van Open Vld. Tot nog toe hebben maar enkele gemeenten daarvan gebruikgemaakt.

De opcentiemen hoeven niet per definitie gedifferentieerd te worden op basis van de ligging of de aard van de onroerende goederen. Er kan in principe ook worden gedifferentieerd volgens kenmerken van de eigenaars, bijvoorbeeld omdat de gemeente of stad jonge gezinnen wil aantrekken, of startende ondernemingen, of bijvoorbeeld singles wil bevoordeligen. Lagere opcentiemen of een forfaitaire vermindering daarvan ten voordele van singles lijkt de indieners van deze conceptnota een haalbaar scenario. Voor de administratieve

uitvoerbaarheid ervan is afstemming met de Vlaamse Belastingdienst noodzakelijk.

- e) *De lokale besturen aanmoedigen om de huisvuilbelasting niet forfaitair te heffen*

Elk lokaal bestuur mag zelf kiezen op welke manier de huisvuilbelasting bij zijn inwoners wordt geïnd. Sommige lokale besturen doen dat nog steeds op forfaitaire basis, waarbij elk huishouden – ongeacht hoeveel personen dat huishouden telt – hetzelfde bedrag moet neertellen. Andere lokale besturen nemen de veranderende werkelijkheid al meer in rekening en berekenen de belasting per persoon of, nog eerlijker, op basis van het gewicht van het afval. De indieners van deze conceptnota willen de lokale besturen aanmoedigen om de huisvuilbelasting niet langer forfaitair te heffen, maar rekening te houden met de reële gezinssituatie van een huishouden.

6) Een singlereflex toepassen op de socialeleningsvoorwaarden

Mensen die het moeilijk hebben om via de reguliere financieringskanalen een lening toegekend te krijgen om een woning aan te kopen, kunnen zich beroepen op een sociale woonlening via het Sociaal Woningfonds en de Vlaamse Maatschappij Sociaal Wonen. Door de goedkeuring van het decreet van 3 juni 2022 houdende diverse maatregelen inzake de herstructurering van het beleidsveld Wonen zijn het agentschap Wonen-Vlaanderen en de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) gefuseerd. De bedoeling van de fusie is om het woonbeleid beter vorm te geven en maximaal in te zetten op kennisdeling. Door die fusie wordt het beheer van de bijzondere sociale leningen, dat tot nu toe verspreid was over de VMSW en het Vlaams Woningfonds, en de verzekering gewaarborgd wonen, die was ondergebracht bij het agentschap Wonen-Vlaanderen, volledig overgedragen naar het Vlaams Woningfonds.

Fundamenteel voor alleenstaanden zijn echter de voorwaarden waaronder ze kunnen intekenen op een sociale woonlening. Daarop moet een singlereflex worden toegepast om na te gaan welke drempels er nog zijn en hoe die verlaagd kunnen worden. Daarnaast moeten de voorwaarden ook aangepast worden aan nieuwe samenlevingsvormen. In het kader van woningdelen (waarbij dus één kamer wordt verhuurd en een aantal andere ruimten gezamenlijk worden gebruikt) zou die drempelverlaging net kunnen bijdragen tot meer financiële haalbaarheid voor eigenaars om hun woning te kunnen afbetalen.

7) Een faire waterfactuur

Singles betalen vaak relatief meer taksen dan koppels, alweer omdat het de koppels zijn die van schaalvoordelen kunnen genieten. Een notoir voorbeeld daarvan is het vastrecht in de waterfactuur. Het vastrecht staat los van het eigenlijke waterverbruik en wordt aangerekend per wooneenheid. De totale kostprijs daarvan is 100 euro, met een korting per gedomicilieerde bewoner van 20 euro per jaar (tot maximaal vijf bewoners). Die korting geldt voor iedereen die op het verbruiksadres gedomicilieerd is op 1 januari van dat jaar.

Het stelsel werd ingevoerd in 2016. Sinds 1 januari van dat jaar werd een uniforme tariefstructuur ingevoerd voor de integrale waterfactuur die waterbedrijven in Vlaanderen moeten toepassen. Voor huishoudens werd de kosteloze levering van 15 m³ drinkwater per gedomicilieerde per jaar afgeschaft, alsook de verschillende tariefschijven en tariefgrenzen die de waterbedrijven hanteerden. In de plaats daarvan kwam één uniforme structuur met twee progressieve tariefschijven en een vastrecht met een korting per gedomicilieerde.

Met de uniforme tariefstructuur worden verschillende doelen nagestreefd, waaronder billijk, betaalbaar en duurzaam waterverbruik. Maar het gevolg van die tariefstructuur is dat eenpersoonsgezinnen met een lager verbruik via het vastrecht meer bijdragen aan de hoge vaste kosten van het leidingwaternetwerk. Grotere gezinnen dragen relatief minder bij via het vastrecht, maar dragen door hun hogere waterverbruik meer bij via de variabele vergoeding. De incentive voor grotere gezinnen om hun waterverbruik te beperken zou op die manier ook groter zijn.

In Brussel geldt een singlevriendelijkere regeling: in 2021 paste VIVAQUA voor huishoudens een progressief tarief toe dat bestond uit vier schijven (de prijs per m³ neemt geleidelijk aan toe). Dat tarief hield ook rekening met het aantal personen in het huishouden. Sinds januari 2022 past VIVAQUA een lineair tarief toe met een unieke prijs per verbruikte m³, ongeacht het aantal personen in het huishouden.

Ook in Vlaanderen is er sprake van voortschrijdend inzicht. Minister Zuhail Demir heeft het initiatief genomen om over de tariefstructuur voor drinkwater aan de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Milieu- en Natuurraad VAN Vlaanderen (Minaraad) een advies te vragen.¹⁹ In hun advies stellen de SERV en de Minaraad dat bij zo'n aanpassing van de tariefstructuur voor drinkwater het vaste gedeelte van de waterprijs zo laag mogelijk moet zijn. Dat biedt garanties aan iedereen om vlot toegang te hebben tot drinkwater. Bovendien zorgt het voor de mogelijkheid om via het variabele tarief meer aan te sturen op zuinig verbruik. De SERV en de Minaraad vinden het een goed idee om een gelijk vastrecht voor alle gezinnen in te voeren. Kortingen per persoon kunnen dan afgeschaft worden.

In haar antwoord op een schriftelijke vraag van Stephanie D'Hose²⁰ laat minister Zuhail Demir weten daarover nog geen beslissing te hebben genomen. De richting is evenwel duidelijk én singlevriendelijk!

Bij de hervorming van de drinkwaterfactuur moet de hierboven geschetste ongelijkheid worden weggewerkt, zonder dat de factuur wordt doorgeschoven naar andere (kwetsbare) groepen. Ook op het vlak van luxeconsumptie en de prijs daarvan valt er een discrepantie op tussen alleenstaanden en gezinnen, en wordt er geen aandacht besteed aan co-ouderschapsregelingen waarbij de kinderen afwisselend een week bij een van de ouders verblijven. In verhouding komt een alleenstaande veel sneller aan de grens voor luxeconsumptie dan een groot gezin. Ook met die discrepantie moet rekening worden gehouden.

Voorstellen en denkpistes:

- het beleidskader beter afstemmen op moderne woonvormen;
- meer beleidsruimte creëren voor het opdelen van bestaande woningen;
- een definitie van woningdelen opnemen in de Vlaamse Code voor Ruimtelijke Ordening (VCRO) en een meldingsplicht bij lokale besturen instellen voor wie gaat woningdelen (of het woningdelen beëindigt);
- naar aanleiding van lopende proefprojecten rond moderne woonvormen snel werk maken van een tussentijdse evaluatie en bijstellingen in de regelgeving voorstellen;
- overleggen met de Federale Regering om sociale, fiscale en andere belemmeringen weg te werken waarop singles stoten als ze aan cohousing willen doen, onder meer door het invoeren van een apart adres in samenhuysverband en een kader voor medehuur;
- het aanbod van nieuwe sociale woonprojecten beter afstemmen op het stijgende aantal alleenstaanden;
- onderzoeken of bestaande sociale woonprojecten waarvoor renovatie noodzakelijk is, mogelijkheden bieden voor cohousing en opdeling;

¹⁹ <https://www.serv.be/serv/publicatie/advies-tariefstructuur-drinkwaterfactuur>

²⁰ *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2021-22, nr. 1136, aan minister Zuhail Demir.

- de woonfiscaliteit aanpassen door een verlaging van de registratierechten naar 0 procent en de afschaffing van de hypotheekrechten;
- nieuwe fiscaal aantrekkelijke financieringsvormen mogelijk maken, zoals huurkoop of huren met aankoopoptie;
- streven naar een verdere verlaging van het verdeelrecht;
- de lokale besturen aanmoedigen om de gemeentelijke differentiatie van de opcentiemen op de onroerende voorheffing in het voordeel van singles te heffen;
- een singlereflex toepassen op de toekenningsvoorwaarden voor een sociale woonlening;
- het vastrecht van de waterfactuur hervormen zodat het vaste gedeelte zo klein mogelijk wordt en discrepanties worden weggewerkt.

2.3. Ook singles hebben behoefte aan werkbaar werk!

De coronalockdown heeft voor werknemers de combinatie arbeid en privé weer op scherp gezet. Werknemers moesten maximaal thuiswerken op een ogenblik dat ook hun kinderen en vaak hun partner thuis waren. Aangezien de scholen gesloten waren en er alleen minimale kinderopvang mogelijk was, is de focus in eerste instantie gegaan naar mensen met kinderen. Dat leverde maatregelen op zoals het coronaouderschapsverlof.

De coronalockdown bevat enkele kansen om de arbeidsorganisatie in de toekomst aan te passen. Het is dan ook van belang dat de evaluatie van thuiswerk evenwichtig gebeurt en bijvoorbeeld niet focust op de negatieve ervaringen van telewerkers die geconfronteerd werden met de zorg voor hun kinderen die niet naar school konden. Dat is in normale omstandigheden niet het geval en bovendien is telewerken niet bedoeld als alternatief voor kinderopvang. Thuiswerk kan bijvoorbeeld wél worden geëvalueerd op basis van concrete praktische behoeften van werknemers, in het bijzonder van singles, bijvoorbeeld om werk te combineren met afspraken die alleen tijdens de werkuren kunnen plaatshebben.

Zo zal er worden gezocht naar een structurele inbedding van digitale technologie en (occasioneel en/of structureel deeltijds) telewerken in het arbeidsproces. Het opent meteen het debat over werkbaar werk en de combinatie van arbeid en privé.

Het is daarbij van belang dat de uitdaging 'werk op maat' voor iedereen vorm krijgt. Daarom moet met een neutrale blik gekeken te worden naar de combinatie werk-privé. Alleenstaanden hebben evenveel recht op werkbaar werk als werknemers met een gezin. In het verleden werd te eenzijdig gefocust op de combinatie arbeid en gezin (lees: kinderen, of in tweede orde, zorgbehoevende ouders). Bovendien lag ook te vaak de nadruk op de combinatie 'niet-arbeid en gezin'. Met andere woorden: vrijwel automatisch werd interpreteerden sommigen de combinatie arbeid en privé als minder werken en meer (betaald) verlof, terwijl de focus moet liggen op anders werken, meer bepaald minder tijds- en plaatsgebonden, en meer resultaatgericht. Aangezien singles doorgaans meer arbeidsuren presteren, zijn ze zeker vertrouwd met het probleem. Daarvoor zijn niet alleen aanpassingen van de arbeidstijdwetgeving nodig, maar 'werk op maat' zal een nieuwe managements- én werknemerscultuur vragen. Vanzelfsprekend moeten misbruiken vermeden worden, maar het zal alleen door meer flexibiliteit en minder wantrouwen vorm kunnen krijgen.

Daarom vragen de indieners van deze conceptnota expliciet aandacht voor een niet-selectieve interpretatie van het begrip werkbaar werk of de combinatie van arbeid en privé. Het pleidooi voor werk op maat geldt evengoed voor singles als voor gezinnen met kinderen. Daarvoor zal zeker ook de medewerking van de sociale partners nodig zijn, zowel op federaal als op Vlaams niveau. Het zal ook van

de overheid een voorbeeldfunctie vragen! Het Vlaamse regeerakkoord bepaalt in het hoofdstuk over werk in punt 3.2.2.3 'Combinatie werk-privé' het volgende:

"De afgelopen jaren nam het aantal tweeverdieners- en eenoudergezinnen en alleenstaanden toe. Met het oog op het vereenvoudigen van de combinatie van werk en privé en om zo de werkzaamheidsgraad verder te verhogen:

- zetten we in op innovatieve technologieën om het systeem van de dienstcheques en wijkwerkcheques zo gebruiksvriendelijk mogelijk te maken;
- [...]
- na de schooluren blijven we voorrang geven in de kinderopvang aan werkende ouders en werkzoekenden die een opleiding of intensieve begeleiding volgen sensibiliseren en stimuleren we werkgevers om flexibele werktijden en thuis- en telewerken te benutten."

De indieners van deze conceptnota roepen de sociale partners bij het vormgeven van die maatregelen op om ook expliciet rekening te houden met de behoeften van kinderloze singles! Het recente VESOC-akkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee'²¹ geeft alvast het voorbeeld van het tegendeel. In hoofdstuk 3, 'Zet versterkt in op werkbaar werk' van dat akkoord wordt ingezet op het wegwerken van drempels voor gezinnen, maar worden de alleenstaanden vergeten, hoewel het Vlaamse regeerakkoord op dat punt ook expliciet die categorie heeft vermeld. Punt 3.4 van het rapport luidt als volgt:

"3.4 Zet gericht in op wegwerken drempels van gezinnen

De Vlaamse Regering en de sociale partners maken samen werk van een behoeftegedekkende, betaalbare, en voldoende flexibele kinderopvang, met een robuust organisatiemodel, meer IKT plaatsen en meer maatwerk. De sociale partners worden betrokken bij de lopende VIONA-studie 'Kinderopvang en tewerkstelling in Vlaanderen' én bij het formuleren van bijhorende beleidsaanbevelingen. Zo kan de kinderopvang beter en flexibeler aansluiten op atypische werkuren of onregelmatige en urgente vragen van ouders en arbeidsmarkt en wordt de betaalbaarheid van de opvang verbeterd, in het bijzonder voor kwetsbare groepen en/of wie werkt aan een laag loon. Opvang op maat moet gebiedsdekkend aangeboden worden via netwerken van kinderopvanginitiatieven (in groeps- en/ of gezinsopvang) die reguliere plaatsen combineren met occasionele en flexibele plaatsen. Netwerkvorming in de praktijk via een actief bemiddelend lokaal loket kinderopvang kan die functie ook opnemen of versterken. In dit kader wordt verwezen naar het SERV-advies 'De kinderopvang olie in het raderwerk van gezin, arbeidsmarkt en samenleving' van mei 2021."

Het spreekt voor zich dat de bezorgdheden van de Vlaamse sociale partners over werkbaar werk voor gezinnen terecht zijn. Die voorstellen worden allerminst in twijfel getrokken. Alleen moet worden geconcludeerd dat de singles (andermaal) vergeten zijn.

Voorstellen en denkpijsten:

- telewerken tijdens de coronaperiode evenwichtige evalueren, ook vanuit het standpunt van kinderloze singles;
- werkbaar werk op maat van kinderloze singles mogelijk maken;
- de sociale partners verzoeken om rekening te houden met kinderloze alleenstaande werknemers bij het bepalen van maatregelen voor werkbaar werk, meer bepaald de combinatie werk-privé;
- de voorbeeldfunctie van de Vlaamse overheid voor de kinderloze singles in het eigen personeelsbestand versterken.

²¹ https://serv.be/sites/default/files/documenten/VESOC_20220701_Werkgelegenheidsakkoord.pdf

2.4. Aandacht voor het psychologisch welbevinden van singles

Op het vlak van welzijn verdient het psychologisch en seksueel welbevinden van singles bijzondere aandacht. In de inleiding van deze conceptnota wezen de indieners al op de resultaten van de singlesenquête van Carla Dejonghe. Daaruit bleek dat 42 procent van de 2378 bevroegden aangaf soms eenzaam te zijn en nog eens een kwart stelde zich vaak tot zeer eenzaam te voelen. Inmiddels heeft de Federale Regering naast het gevoelig optrekken van het aantal psychologen, een nieuwe regeling goedgekeurd die het mogelijk maakt om met een eigen inbreng van 11 euro tot twintig keer per jaar een beroep te doen op psychologische zorg. Dat is alvast een maatregel die zeker ook voor de vele alleenstaanden een positieve impact kan hebben op hun geestelijke gezondheid.

Een aandachtspunt in Vlaanderen vormen de doelgroepen binnen de doelgroep. De coronalockdown was een katalysator voor het verslechteren van het psychologisch welzijn van bepaalde groepen: ouderen in het algemeen, en zeker oudere lgbtqi+-personen, worden het slachtoffer van eenzaamheid, jonge lesbische meisjes zijn sowieso al veel vatbaarder voor zelfmoordpogingen – een op de zes onderneemt zo'n poging – en heel wat alleenstaanden lopen al een groter risico op armoede en worden daardoor mentaal nog dieper in de put geduwd. De indieners van deze conceptnota vragen dus dat het welzijnsbeleid specifiek uitzoekt welke doelgroepen bijzondere aandacht behoeven en op basis daarvan gerichte maatregelen neemt. Cavaria heeft het werk voor de politiek al vergemakkelijkt met de studie 'De impact van COVID-19 op LGBTI-persoon. Een oproep aan beleidsmakers'²², die in mei 2020 werd uitgevoerd.

Op Vlaams niveau moet er ook gewaakt worden over de seksuele gezondheid. Een instantie als Sensoa heeft op de website www.allesoverseks.be een apart hoofdstuk 'Corona en seks' aangemaakt, waarin aan de hand van concrete vragen duidelijke antwoorden worden gegeven op de vraag hoe mensen met seksualiteit en affectie moeten omgaan. Een van de opmerkelijke oproepen van Sensoa was dat de coronalockdown een aangewezen periode was voor mensen om zich te laten testen op hiv en andere soa's. Die oproep kan de overheid alleen maar krachtig bijtreden! Hoe paradoxaal het ook moge klinken in een tijd waarin we gegijzeld worden/werden door een dodelijk virus, toch is het een kans om de seksuele gezondheid te verbeteren.

Voorstellen en denkpistes:

- detecteren van eenzaamheid bij singles;
- in het Vlaams eenzaamheidsplan 2021-2024 verder inzetten op (geactualiseerde) acties die specifiek gericht zijn op alleenstaanden;
- aandacht besteden aan doelgroepen binnen de doelgroep (ouderen, jonge lesbische meisjes enzovoort) en daarbij ook inzetten op suicidepreventie;
- een preventiebeleid voeren voor het vrijwaren van de seksuele gezondheid van alleenstaanden.

2.5. Ook de alleenreiziger is een volwaardige reiziger

Nog al te vaak worden toeristen die alleen reizen benadeeld, niet alleen bij de prijsvorming van kamers, maar ook door praktische zaken zoals de inrichting van restaurants en hotelkamers. Singles betalen steevast de volle pot, terwijl er voor gezinnen reductietarieven gelden. Toch lopen singles een groter risico op armoede of hebben ze dikwijls een kleiner beschikbaar inkomen.

Een belangrijk deel van het toerisme speelt zich af in de grotere (kunst)steden. In die steden, maar ook elders, is het wenselijk dat er verder onderzocht wordt welke

²² https://cavaria.be/sites/default/files/bijlagen/200528_Impact_Covid19_LGBTI_0.pdf

drempels er zijn voor alleenreizigers bij de keuze voor een bezoek aan Brussel of aan een van de andere Vlaamse kunststeden, en bij uitbreiding aan heel Vlaanderen.

Daarnaast kan de Vlaamse overheid, meer bepaald Toerisme Vlaanderen, de volledige toeristische sector (hotels, en ook touroperators) sensibiliseren om de singlestoel te reduceren.

Ook voor de restaurants en cafés is er nog werk aan de winkel. Tafels worden minstens voor twee personen gedekt, er is vaak geen plaats vrijgemaakt voor mensen die alleen komen eten maar samen plaats willen nemen aan een grote tafel. Toch kiezen sommige B&B's voor een lange ontbijttafel waaraan alle gasten samen kunnen zitten! In de grotere steden wordt er niet meer opgekeken als iemand alleen een restaurant binnenstapt, maar de meeste alleenstaanden voelen zich er toch niet comfortabel bij. Dat is jammer omdat een restaurant, bar enzovoort net een plek is waar je nieuwe mensen kunt ontmoeten.

Het gaat soms om kleine dingen waarin de single schaalnadelen ondervindt, zoals in het aanbod van dranken: het aantal wijnen dat per glas of in kleinere flessen kan worden aangekocht, is in het beste geval zeer beperkt of in het slechtste geval onbestaand (met uitzondering van de huiswijn). Toch is de technologie tegenwoordig voorhanden voor restaurants en cafés om wijnen per glas te schenken zonder dat de rest van de inhoud van de fles bederft. Hoe onbeduidend dat concrete voorbeeld in de ogen van niet-singles ook mag lijken, toch zorgt het ervoor dat voor singles de keuzevrijheid kleiner wordt en hun rekening hoger. De Vlaamse Regering zou samen met Horeca Vlaanderen een campagne kunnen opstarten om restaurantuitbaters daarvan bewust te maken.

Vlaanderen zet in op het verspreiden van informatie over bijvoorbeeld kindvriendelijke toeristische trekpleisters en activiteiten. Op dezelfde manier kan er ook ingezet worden op het verspreiden van soortgelijke informatie maar dan gericht op singles. Steden, gemeenten en regio's kunnen er ook toe aangezet worden om een deel van hun stadsmarketingbeleid specifiek uit te werken voor de alleenreizigers.

Voorstellen en denkpistes:

- onderzoeken welke drempels alleenreizigers ervaren en die wegwerken;
- de volledige toeristische sector sensibiliseren om de singletoeslag af te bouwen;
- met de federatie Horeca Vlaanderen gesprekken opzetten in het kader van het singlevriendelijker maken van de horeca;
- steden en toeristische trekpleisters stimuleren om een deel van hun marketing uit te werken voor alleenreizigers.

2.6. Evenveel fiscaal aftrekbare dienstencheques per huishouden

744.930 Vlamingen maken gebruik van het systeem van dienstencheques: dat is 13,9 procent van de Vlaamse bevolking ouder dan 18 jaar. Het systeem is dan ook een bijzonder geschikt instrument om werkenden te ondersteunen in de combinatie van hun job en het verrichten van huishoudelijke taken. Maar terwijl het volle pond van die huishoudelijke taken per definitie op de schouders van de alleenstaande terecht komt en hij of zij geconfronteerd wordt met schaalnadelen, kan een koppel dat die taken kan delen en schaalvoordelen geniet, méér en goedkoper gebruikmaken van dienstencheques.

Laat ons wel wezen: de fiscale aftrekbaarheid van dienstencheques is een 'probleem' voor alleenstaanden die zich de aanschaf van dienstencheques kunnen permitteren. Helaas is er een belangrijk aantal singles die zich zelfs geen dienstencheques kunnen veroorloven. De indieners van deze conceptnota zijn absoluut niet blind voor die problematiek en willen zeker niet de indruk wekken alleen maar op te komen voor

'rijkere' alleenstaanden die zich wél dienstencheques kunnen permitteren. Dat probleem vormt echter niet het voorwerp van deze conceptnota, maar is wel een bezorgdheid in het kader van het welzijns-, activerings-, fiscaal en economisch beleid, waarbij de koopkracht en de inkomenspositie van de alleenstaanden verbeterd moeten worden. Een belangrijk deel van dat beleid situeert zich trouwens op federaal niveau, waardoor samenwerking tussen de federale overheid en de deelstaten noodzakelijk is om te komen tot een coherent singlesbeleid.

Een koppel kan 800 dienstencheques per jaar bestellen tegen een kostprijs van 9 euro per cheque en kan nog eens 200 cheques aankopen tegen 10 euro per stuk: dat zijn er in totaal dus 500 per persoon. Een single kan jaarlijks 400 dienstencheques tegen 9 euro per cheque en 100 cheques tegen 10 euro per cheque bestellen. Dat is dus een verschil van 50 procent. Hetzelfde geldt voor de fiscale aftrekbaarheid. Een single kan 167 cheques fiscaal aftrekken, terwijl dat bij koppels het dubbele is (als ze elk een eigen gebruiksnummer aanvragen bij Sodexo). Toch is de behoefte aan poetshulp bij werkende singles soms groter dan bij samenwonenden en kan niet zomaar worden besloten dat poetsen bij een alleenstaande gelijkgesteld kan worden met de helft van de poetshulp die een koppel nodig heeft. Een alleenstaande heeft immers geen halve keuken, badkamer of garage.

Vanaf het aanslagjaar 2021 (inkomsten van 2020) wordt de belastingvermindering voor dienstencheques verlaagd van 30 procent tot 20 procent. Het effectieve belastingvoordeel zakt dus tot 1,80 euro per cheque. De nominale prijs van een dienstencheque bedraagt 9 of 10 euro en er is nu een plafond van 1520 euro van toepassing. Met de belastingvermindering betaalt een gebruiker dus eigenlijk nog 7,20 euro per cheque. Het maximale belastingvoordeel per persoon per jaar bedraagt dus voortaan 300 euro.

Op 14 juli 2020 werd er een verslag ingediend van de hoorzitting namens de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie over de financiële situatie van de dienstenchequebedrijven en de terugverdieneffecten van het dienstenchequestelsel.²³ Tom Ongena (Open Vld) merkte tijdens die hoorzitting op dat singles door de fiscale hervorming maar een beperkt aantal dienstencheques fiscaal inbrengen, hoewel hun zorgtaak even groot is. In de cijfergegevens gaat het vooral om gezinnen met kinderen en ouderen. Hij vraagt zich af of er ook gegevens beschikbaar zijn over het aantal alleenstaanden dat van de dienstencheques gebruikmaakt.

De vertegenwoordiger van Idea Consult antwoordde op die vraag dat er twee soorten singles zijn: die met kinderen en die zonder kinderen. Ze wees op de ondervertegenwoordiging van eenoudergezinnen en de sterke vertegenwoordiging van oudere personen en gepensioneerden. Het antwoord bewees andermaal dat een vraag die betrekking heeft op het verschil in de nettokostprijs van dienstencheques voor kinderloze alleenstaanden wordt ontweken door eerst te focussen op alleenstaande ouders en de groep van kinderloze alleenstaanden te reduceren tot ouderen en gepensioneerden. En dat terwijl de problematiek zich vooral voorkomt bij werkende kinderloze singles die de dienstencheques gebruiken waarvoor het instrument in eerste instantie was bedoeld: het faciliteren van de combinatie werk en huishoudelijke taken.

Het lijkt de indieners van deze conceptnota sowieso eerlijker om aan ieder huishouden hetzelfde aantal fiscaal aftrekbare dienstencheques te gunnen, bijvoorbeeld 200 op jaarbasis, ongeacht of het gaat om een alleenstaande of een koppel. Dat vraagt ook een aanpassing op federaal niveau, meer bepaald door de minister van Financiën.

²³ Verslag van de hoorzitting, *Parl.St.* VI.Parl, 2019-20, nr. 422/1 – <https://docs.vlaamsparlament.be/pfile?id=1585327>.

Momenteel wordt op Vlaams niveau ook nagedacht over een hervorming van het dienstenchequestelsel. Een van de te onderzoeken pistes die in het Vlaamse regeerakkoord werden aangegeven, is de invoering van een facturatiemodel. Als een dergelijk model het bestaande dienstenchequestelsel op termijn zou vervangen, kan de fiscale aftrek worden bepaald op basis van één bedrag per huishouden.

Denkpistes en voorstellen:

- aandacht voor alleenstaanden die zich geen dienstencheques kunnen veroorloven in het kader van de koopkracht en het inkomensbeleid;
- aandacht voor de werkende kinderloze single in het onderzoek naar het gebruik van dienstencheques;
- het toekennen van een aantal fiscaal aftrekbare dienstencheques per huishouden;
- bij de eventuele invoering van het facturatiemodel, het bepalen van een fiscaal aftrekbaar bedrag per huishouden.

2.7. Afscheid nemen is ... te duur

'Vrienden zijn familieleden die je zelf kiest.' In Amerika noemen ze dat de 'family' (samentrekking van friends en family). Door gezinsverdunding en vergrijzing kunnen alsmat minder mensen terugvallen op een familiaal netwerk. Het juridische concept 'sociale familie' kan alleenstaanden de mogelijkheid geven om één of enkele mensen aan te wijzen die ze beschouwen als naasten. Het kan gaan om vrienden, burens, petekinderen, familieleden in de vierde graad of verder.

De invoering van de regeling van 'een sociaal familielid' is opgenomen in het Vlaamse regeerakkoord in het kader van de erfbelasting via de invoering van de vriendenerfenis, maar kan beter algemeen worden ingevoerd, zodat singles iemand kunnen aanwijzen die voor hen bijvoorbeeld zorgverlof kan opnemen. Dat kan vandaag niet. Toch financieren werkende singles mee de sociale zekerheid en betalen ze proportioneel meer belastingen dan niet-singles. Als ze dan op een bepaald moment zorgbehoevend worden, kunnen ze geen beroep doen op de maatregel dat een derde voor hen zorgverlof kan opnemen en zijn ze andermaal aangewezen op het inkopen van zorg.

Bij leven wordt een kinderloze alleenstaande het zwaarst belast, niet alleen in België maar zelfs binnen Europa. Als die kinderloze alleenstaande komt te overlijden, staat de fiscus andermaal klaar om de erfgenamen een gepeperde factuur te presenteren, die al snel kan oplopen tot 55 procent. Bovendien zijn de schijven niet eens gelijkgesteld, maar zijn ze in het nadeel voor alleenstaanden ten aanzien van mensen die wél erfgenamen in rechte lijn hebben. Met andere woorden: bij leven moeten kinderloze alleenstaanden jaarlijks meer dan de helft van hun inkomen afstaan aan de overheid en als ze overlijden, mogen hun nabestaanden opnieuw meer dan de helft van wat overgebleven is, afstaan. Alle proportionaliteit is hier zoek.

Het goede nieuws is dan nog dat de erfbelasting in 2018 voor kinderloze singles werd verlaagd, zoals blijkt uit de onderstaande tabel:

HUIDIG TARIEF		NIEUW TARIEF	
Van 0 tot 75.000 euro	45%	Van 0 tot 35.000 euro	25%
Van 75.000,01 tot 125.000 euro	55%	Van 35.000,01 tot 75.000 euro	45%
Meer dan 125.000 euro	65%	Meer dan 75.000 euro	55%

Tabel 2: Overzicht van de huidige en toekomstige erfbelasting voor kinderloze singles.

Dat betekent alvast een stap vooruit. Een cijfervoorbeeld: een niet-familielid laat 200.000 euro na in roerend geld aan een petekind. De berekening van de successierechten in de oude en nieuwe regeling is dan als volgt:

Te erven bedrag van 200.000 euro door een andere persoon dan een verwant	Erfbelasting vóór 2018
Schijf tot 75.000	33.750
Schijf 75.000-125.000 euro	27.500
Schijf +125.000 euro	48.750
Totaal	110.000

Te erven bedrag van 200.000 euro door een andere persoon dan een verwant	Erfbelasting vanaf 2018
Schijf tot 35.000	8.750
Schijf 35.000-75.000 euro	18.000
Schijf +75.000 euro	68.750
Totaal	95.500

In vergelijking met de vroegere regeling is er in het cijfervoorbeeld sprake van een voordeel van 14.500 euro. Toch blijft de indruk bestaan dat het onrechtvaardig is dat erfgenamen van iemand die kinderloos sterft en bij leven al het hoogst belast werd, na de dood nog eens een zware afroaming van de geërfde centen door de overheid moeten ondergaan.

Een vergelijking met de te betalen erfbelasting door een kind van een ouder die overlijdt en die dezelfde 200.000 euro in roerend goed nalaat, spreekt boekdelen. In het voorbeeld wordt uitgegaan van de veronderstelling dat de begunstigde enig kind is. Als er meer dan één kind is, wordt de totale erfenis verdeeld onder alle kinderen waardoor het te betalen bedrag van de successierechten nog eens een stuk kleiner wordt ten aanzien van wie geen kinderen heeft.

Schijven van te erven bedrag van 200.000 euro vanaf 2018	Erfbelasting als de overledene één kind nalaat	Erfbelasting per kind als de overledene twee kinderen nalaat
Tot 50.000 euro	1.500	1.500
50.000 tot 200.000 euro	13.500	4.500
+250.000 euro	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	15.000	6.000

Dat betekent dus in het eenvoudige voorbeeld dat dezelfde erfenis van 200.000 euro voor de overheid een gouden zaak wordt als een kinderloze overlijdt, in vergelijking met een overledene die wel één kind nalaat. Het verschil bedraagt liefst 80.500 euro. Met andere woorden: de erfgenaam van de kinderloze betaalt ongeveer vijf keer meer successierechten. Als de overledene twee kinderen nalaat, gaat het over in totaal 12.000 euro erfbelasting die beide kinderen samen moeten betalen, of ongeveer een zevende van het bedrag dat de niet-verwante erfgenaam van de kinderloze alleenstaande moet betalen.

Sinds 1 juli 2021 is in Vlaanderen wel de 'vriendenerfenis' of 'best friends'-regeling voor erfenissen ingevoerd. Die vermindering is alleen van toepassing op broers en zussen, vrienden en verre familieleden. Ze wordt alleen toegekend als de erflater in een testament een of meer natuurlijke personen heeft aangewezen die de toepassing mogen vragen van de vermindering. De bij testament begunstigde betaalt op het gedeelte van de erfenis tot maximaal 15.000 euro 3 procent successierechten. Dat betekent dat de betrokken erfgenaam voortaan 450 euro erfbelasting

(15.000 euro x 3 procent) betaalt in plaats van 3750 euro (15.000 x 25 procent). Dat betekent een besparing van 3300 euro.

Uit de bedragen in het bovenstaande cijfervoorbeeld blijkt duidelijk dat de zogenaamde 'best friends'-regeling voor erfenissen niet meer is dan een eerste, maar vooral symbolische stap naar een eerlijkere successierechtentarifering dan de onrechtvaardige regeling waar kinderloze singles (en hun erfgenamen) vandaag tegenaan kijken.²⁴ Een of meer erfgenamen naar rato van één bedrag van 15.000 euro²⁵ mogen begunstigen, is niet fair tegenover mensen met kinderen waarbij elk kind een gegarandeerd recht op de erfenis krijgt, die bovendien belast wordt met successierechten voor de rechte lijn. Het structurele probleem blijft bestaan dat erfgenamen van kinderloze singles aankijken tegen té hoge successierechten. Op termijn willen de indieners van deze conceptnota evolueren naar een systeem dat erfgenamen van kinderloze alleenstaanden aanzienlijk minder benadeelt en waarbij het sociaal familielid gelijk wordt behandeld met een rechtstreekse bloedverwant in de eerste graad.

Overigens moet worden aangestipt dat kinderloze singles in Vlaanderen relatief gezien het minst slecht af zijn voor de erfbelasting. In Brussel en Wallonië liggen de successierechten immers nog een stuk hoger. In Wallonië starten de successietarieven met 30 procent voor de eerste schijf van 12.500 euro, en lopen ze op tot liefst 80 procent vanaf 75.000,01 euro.²⁶ Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest laat een vergelijkbaar verhaal zien, maar is iets meer gemodereerd dan Wallonië. Daar starten de successierechten met een tarief van 40 procent, maar voor de eerste schijf tot 50.000 euro. Vanaf 175.000 euro wordt een tarief van 80 procent gehanteerd.²⁷

Open Vld is van oordeel dat niemand principieel ooit meer zou moeten afdragen dan de helft van wat hij of zij verdient. Dat principe kan ook naar de successierechten worden getransponeerd: het is niet fair dat de overheid zich meer dan de helft toe-eigent van wat iemand bij overlijden nalaat aan de erfgenamen.

Voorstellen en denkpistes:

- een sociaal familielid met dezelfde rechten als een familielid in de eerste graad veralgemeend invoeren;
- op korte termijn de 'best friends'-erfenis versterken door het gevoelig optrekken van het bedrag dat belastbaar is tegen het lage tarief tot dezelfde schijf als voor erfgenamen in rechte lijn of partners;
- de schijven waarop de successierechten worden toegepast gelijkschakelen tussen wie in rechte lijn erft en wie van een sociaal familielid erft;
- op langere termijn de successierechten hervormen op basis van de nieuwe maatschappelijke realiteit en daarbij het principe toepassen dat niemand méér mag afdragen dan de helft van wat hij of zij verkrijgt. Er moet worden gestreefd naar een verlaging van de erfbelasting tot maximaal 40 procent van wat iemand bij overlijden nalaat aan de erfgenamen.

²⁴ Een volledig overzicht van de tarieven in de erfbelasting in Vlaanderen is te vinden op <https://www.vlaanderen.be/erfbelasting/tarieven-in-de-erfbelasting>.

²⁵ Als er verschillende personen worden aangewezen die van die vermindering kunnen genieten, en als die personen samen meer dan 15.000 euro erven, zal de vermindering toch maar toegepast worden op het bedrag van 15.000 euro. De vermindering van 3300 euro geldt dus voor al die personen samen, in verhouding tot het bedrag dat ze elk hebben gekregen.

²⁶ Een gedetailleerd overzicht van de successierechten in Wallonië is te vinden op <https://financien.belgium.be/nl/particulieren/gezin/overlijden/successierechten/brussel-wallonie/wallonie/tarieven#q4>.

²⁷ Een gedetailleerd overzicht van de successierechten in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is te vinden op <https://financien.belgium.be/nl/particulieren/gezin/overlijden/successierechten/brussel-wallonie/brussel/tarieven#q4>.

2.8. Een Vlaams actieplan voor singles

De problematiek van kinderloze singles kan worden bestempeld als een transversaal thema. Omdat die problematiek zich afspeelt op zowat alle bevoegdheidsdomeinen, is het wenselijk om de aanpak te coördineren zodat de discrepanties ten aanzien van die doelgroep op een structurele en eenvormige manier kunnen worden weggewerkt.

Onder regie van het transversale beleidsdomein Gelijke Kansen kan een eerste actieplan voor kinderloze singles worden opgesteld, waarin alle ministers van de Vlaamse Regering binnen hun relevante beleidsdomeinen maatregelen op korte en op langere termijn nemen die tegemoetkomen aan de behoeften van singles.

Dat actieplan zou kunnen worden gerealiseerd in samenspraak met de parlementaire werkgroep die de singleproblematiek in kaart moet brengen en moet zoeken naar oplossingen. Jaarlijks zou een voortgangsrapportage kunnen worden opge maakt en bezorgd aan het Vlaams Parlement.

Een nog beter scenario zou een interfederaal actieplan zijn, gelet op de vele aspecten die ook op federaal niveau moeten worden aangepakt.

Denkpistes en voorstellen:

- een transversaal actieplan voor kinderloze singles onder coördinatie van Gelijke Kansen;
- jaarlijkse voortgangsrapportage;
- de oprichting van een parlementaire werkgroep;
- een interfederaal actieplan voor kinderloze singles.

Tot slot: een nota voor kinderloze singles is geen nota tegen gezinnen met kinderen of tegen alleenstaande ouders

Tot slot van deze conceptnota willen de indieners nogmaals benadrukken dat de voorgestelde maatregelen in eerste instantie, maar niet uitsluitend gericht zijn op kinderloze alleenstaanden. Integendeel, ook alleenstaande ouders worden met veel van de aangehaalde problemen geconfronteerd. Daarbovenop hebben ze de zorg voor een of meer kinderen. Om hen daarbij te ondersteunen bestaan al een aantal maatregelen. Dat juichen de indieners toe. Toch blijft het armoederisico voor alleenstaande ouders en hun kinderen groot. Daarom zijn de indieners van mening dat ook op dat vlak nog bijkomende initiatieven wenselijk en noodzakelijk zijn. Die initiatieven vormen echter niet het voorwerp van deze conceptnota. Net omdat de problematiek van kinderloze alleenstaanden steevast verdrinkt in die van alleenstaande ouders (of van traditionele gezinnen), werd ervoor geopteerd om dit keer de focus op de kinderloze singles te richten. Maar laat dat vooral geen reden zijn om verkeerde conclusies te trekken. Het feit dat de focus – uitzonderlijk – op kinderloze personen ligt, betekent geenszins een waardeoordeel over alleenstaande ouders, laat staan het ontkennen of relativeren van hun specifieke problemen. Hetzelfde geldt voor traditionele gezinnen met kinderen. De bottomline is dat er vandaag geen (samen)leefvormneutraal kader bestaat en dat in de praktijk blijkt dat vooral kinderloze singles benadeeld worden.

Gwenny DE VROE
Willem-Frederik SCHILTZ
Emmily TALPE
Stephanie D'HOSE
Steven COENEGRACHTS
Els AMPE